

ANALISIA

Maite zaitut, nik ere ez

Mikel Asurmendi

@masurmendi

ARGAZKIA: ISABEL MIQUELESTORENA

Hegoaldean, euskara abagune bi hauen artean bizi da: Joxan Artzeren “euskara galduko da dakigunok ez dugulako egiten...” eta Bitoriano Gandiaren “euskaraz egiten ez duenak berak jakinen du zergatik ez duen egiten, baina egiten ez duenak ez dit euskaraz egiten uzten”.

Iparraldean, berriz, euskara aztergai dugu azken bultan honetan, BAM barrutian, besteak beste. Bidasoaz goitiko euskararen egoera bestelakoa da, legez eta bestez. Egoera hau zailago zait deskribatzea.

Euskara kontu soziala izateaz gain, kontu psikologikoa iruditzen zait Iparraldean. Mendialdeko herririk bateko irakasle batek honela erran dit berriki: “Aitatxi-ama txi euskaraz mintzo zaizkie bilobei, eta hauek frantsesez erantzun. Gurasoak lorietan daude, beren haurrek euskaraz hitz egiten dutelakoan...”.

Aspaldi gabe, “euskal arazoa” hizpide, Ipar eta Hegoaren arteko aldeaz mintzatzean “muga psikologikoa” adierazpidea erabili zen. Barregura ematen zidan, “arazoa” bi hitzetan ebazten baitzen. Orain, euskarari dagokionean pentsu dut “kontu psikologikoa” izatera iritsi ote den.

Euskara orain gutxira arte ez da eliteen hizkuntza izan, ez Hegoan, ez Iparraldean. Tira, Iparraldean lekutan dago horrela izatetik. Frantziak “inprimatutako” hezkuntzak euskararekiko *glotofobia* txertatu

du herritarrengan, bai euskarekikoan bai frantsesez “dorpeki” egiten dutenekikoan.

Herri Elkargoa eratu zenetik urte bat joan da. Inork uste al du erakunde horren goi-karguek –gehienek– euskarak frantsesaren maila berekotasat –eskubide berekotasat– dutenik? Bada hala bada, bera ez da hemen bizi, edo ni “ez naiz hemengoa”.

“Horren frogarik?”, galdatu ahal dit norbaitek. Nire froga ez da inkesta soziologiko baten parekoa, bistan da. Bizi naizenaz mintzo naiz. Eta ez naiz abertzalea ez denarekiko esperientziak ari, abertzaleez baizik. Ez nirekiko jardunean, prefosta, euskalduna –abertzale izan edo ez– nirekin euskaraz mintzo baita. *“Faltaria plus!”*.

Ez, ez... “Eliteko” euskaldunak “frantximent”-arekiko egunero izaten duen jardueraz ari naiz. Menpekota erabat. Errepublikak (in)kontziente kolektiboan sarraraziko *glotofobiaren* adierazle.

Dena den, bidenabar, bejondeizuela euskararen alde adorez diharduzuen guztiei: ikastoletan, gau-eskoletan, irratiaren, bortuetan nola BAMen euskaraz ari zaretenei. Ene oniritzia duzue, ezbaierik gabe.

Nork bere afontua bizi du. Nik euskararen egoera Iparraldean eskizofrenia suerte baten gisara bizi dut. Serge Gainsbourg eta Jane Birkinen *Je t’aime... moi non plus* kantaren harian eta zurrundiloan. Hots, “maite zaitut, nik ere ez”. ■

EKONOMIAREN TALAIAN

Davoseko emakume arriskutsu horiek

Juan Mari Arregi

Urtero, egun hauetan Davoseko Foro Ekonomikoa bildu ohi da Suitzako Alpeetako herrian. Zita dute kapitalismoaren munduko eliteek, izan enpresari nola agintari. 3.000 parte-hartzaile inguru dira, 119 ekonomiatako ordezkariak, eta tartean daude 340 lider politiko eta G-7ko sei presidente –denak, Japoniakoa izan ezik–, baita Donald Trump ere. Helburua, urtero lelo politez mozorrotua egonagatik, sistema kapitalista mantentzea da, aurpegiz aldatu behar bazaio ere: itxuraz “atsegina-goa” eta “humanoagoa” egin, munduko botereari eusteko.

Aurten “emakumearen momentua” izan omen da. Antolakuntzari kritikak egin izan zaizkio emakumeen kopurua eskasa delako, eta aurten baime-na eman dute klub hori eskusiboki emakumeek gidatzeko. Arrazoa? Gai nagusietako bat dela emakume eta gizonen arteko langa sozioekonomikoa murriztea. Aukeratuak izan dira Erna Solberg Norvegiako lehen ministroa eta Cristine Lagarde Nazioarteko Diru Funtseko zuzendari kudeatzailea. Lagardek duela gutxi adierazi du “zaharrak gehiegi bizi” direla eta hori “arrisku bat” dela munduko ekonomiantzat.

Emakume aurpegia jarri bazaio ere, foro kapitalistak ez dio utziko kapitalista, klasista eta diskriminatzaile izateari, feminismoaren, politika sozialen eta herritarren kontra. Nahiz eta zuriz pintatu, belea beti bele, eta kapitalismoa beti kapitalismo. Egiturazkoak baititu injustizia, iruzurra eta diruzalekeria. Eta adibide gisa hortxe dugu Lagarderen bidegabekeria, hirugarren adina likidatu dadila proposatuz, bera eta bere modukoak izan ezik, noski. Halakoxeak dira Davoseko emakume agintariak. Eskerrak beste pentsamolde bateko emakumeak nagusi diren munduan!